

Slöjd och hantverk
Vanor och värderingar 2012-2016

Linn Annerstedt, Annika Bergström och Jonas Ohlsson [SOM-rapport nr 2017:5]

Innehållsförteckning

Den nationella SOM-undersökningen 2016.....	1
Tabell 1 Gått på hemslöjdsmarknad/-utställning efter kön, ålder, utbildning, bostadsort, region och subjektiv klasstillhörighet, 2016 (procent)	3
Tabell 2 Sysslat med handarbete/hantverk efter kön, ålder, utbildning, bostadsort, region och subjektiv klasstillhörighet, 2016 (procent).....	4
Tabell 3 Intresse för hemslöjd/handarbete i allmänhet, 2012–2016 (procent).....	5
Tabell 4 Intresse för hemslöjd/handarbete efter kön, ålder, utbildning, bostadsort, region och subjektiv klasstillhörighet, 2016 (procent).....	6

Introduktion

SOM-undersökningarna genomförs varje år sedan 1986 av SOM-institutet vid Göteborgs universitet. Syftet med undersökningarna är att kartlägga svensk opinionsbildning och belysa hur svenska folkets vanor och attityder förändras över tid. SOM-institutet är en samverkan mellan två institutioner vid Göteborgs universitet: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) och Statsvetenskapliga institutionen. Den nationella SOM-undersökningen genomförs i samverkan med forskare från olika discipliner främst inom samhällsvetenskap.

SOM-undersökningens rapportserie står för en betydande del av resultatredovisningen av SOM-undersökningarna. Resultat publiceras även i form av presentationer och djupare analyser i de återkommande forskarantologierna. Alla publikationer finns tillgängliga för nedladdning på SOM-institutets webbsida www.som.gu.se. En utförlig metoddokumentation från den nationella SOM-undersökningen 2016 tillgängliggörs på hemsidan i juni 2017.

Den nationella SOM-undersökningen 2016

Fältarbetet för den nationella SOM-undersökningen följer i huvudsak samma upplägg från år till år. 2016 års SOM-undersökning använde en undersökningsdesign som kallas blandad datainsamling (*mixed mode*) vilket innebar att data primärt samlades in via postenkäter, men respondenterna gavs även möjlighet att fylla i enkäten på internet.

Undersökningen skickades ut till ett systematiskt sannolikhetsurval av den svenska befolkningen. Urvalsramen innefattade alla svenska och utländska medborgare som har sin primära adress i Sverige och som är mellan 16 och 85 år. År 2016 ingick 20 400 personer i det totala urvalet. Den totala urvalsstorleken delades in i sex jämnstora grupper till vilka olika editioner av SOM-undersökningen 2016 skickades till. Samtliga formulär innehöll 12 sidor med frågor varav ca 8 sidor är gemensamma för samtliga editioner och övriga sidor är fyllda med projektspecifika frågor vilka varierar mellan formulären.

Svaren samlades in mellan den 16 september 2016 och 31 januari 2017. En stor andel av svaren inkom tidigt och 30 dagar in i fältarbetet hade närmare 80 procent av de slutgiltiga svaren kommit in. Under fältperioden genomfördes en serie påminnelser via post, telefon och SMS.

Svarsfrekvens och representativitet

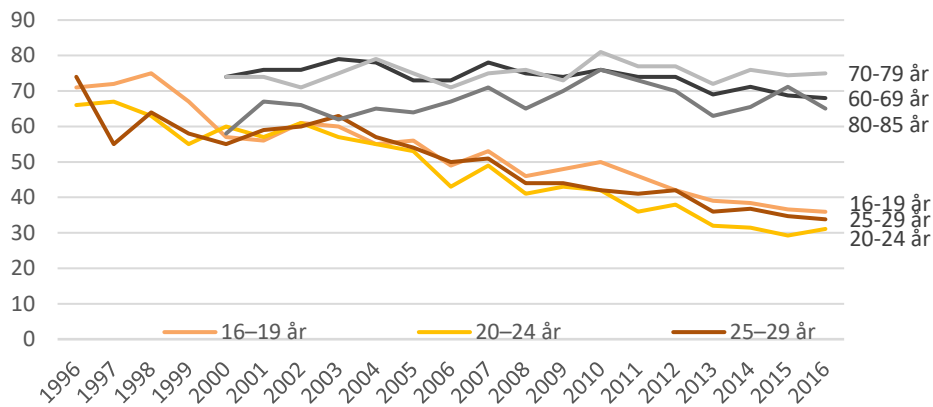
Av det ursprungliga urvalet på totalt 20 400 personer var det 9 828 personer som besvarade och skickade in formuläret vilket motsvarar en nettosvarsfrekvens på 51 procent¹.

Vilka som svarar och vilka som inte svarar på en frågeundersökning har betydelse för tolkningen av undersökningens resultat. Om en viss grupp är underrepresenterad och samma grupps svar tenderar att skilja sig från övrigas blir studiens resultat mindre giltiga för populationen som helhet. Trots att hälften av respondenterna inte svarar på enkäten är den demografiska representativiteten i

¹ I nettosvarsfrekvensen har det så kallade naturliga bortfallet definierats bort. Till det naturliga bortfallet förs personer som är fysiskt eller mentalt oförmögna att svara på enkäten, personer som är avlidna, bortresta under större delen av fältperioden, emigrerade, har språksvårigheter eller inte alls talar svenska. Sammanlagt 1 033 personer, motsvarande 5,1 procent, har räknats bort som naturligt bortfall.

svarsgruppen god i de flesta avseenden. I figur 1 görs det däremot tydligt att en minskad andel i de yngre åldersgrupperna svarar på SOM-undersökningarna.

Figur 1 Svarsfrekvens i olika åldersgrupper 1996-2016 (procent)

Träffsäkerheten i attitydfrågor om politiska förslag och bedömningar av ekonomin är hög trots de sjunkande svarsfrekvenserna. Frågor där det existerar större generationskillnader, exempelvis nyhetskonsumtion, påverkas däremot något mer av att delar av befolkningen har en lägre representation i svarsunderlaget².

Procentskattningar och felmarginaler

SOM-undersökningarna bygger på ett slumpmässigt urval av den svenska befolkningen 16-85 år. Resultat från sådana urvalsundersökningar är alltid förknippade med en osäkerhet som kan uttryckas i form av en felmarginal. Med hjälp av en felmarginal går det att beräkna ett konfidensintervall kring till exempel en procentskattning. Vi kan förvänta oss att procenttalet för hela populationen befinner sig inom konfidensintervallet i 95 fall av 100 i en tänkt situation med många upprepade mätningar. Att vara medveten om felmarginalen gör att vi lättare undviker att dra slutsatser om förändringar eller gruppskillnader som enbart beror på slumpen. Tabellen nedan ger några exempel på hur stor felmarginalen är vid olika gruppstorlekar och procentskattningar.

Figur 2 Lathund för procentskattningar vid olika gruppstorlekar (felmarginaler och procentenheter)

Skattning	100	200	400	800	1000	2000
50 procent	±9,8	±6,9	±4,9	±3,5	±3,1	±2,2
30 procent	±9,0	±6,4	±4,5	±3,2	±2,8	±2,0
10 procent	±5,9	±4,2	±2,9	±2,1	±1,9	±1,3
6 procent	±4,7	±3,3	±2,3	±1,6	±1,5	±1,0

SOM-institutet har i samverkan med Nämnden för hemslöjdsfrågor undersökt hur ofta svenskarna hemslöjdar och handarbetar och hur intresserade svenskarna är av hemslöjd och handarbete. Frågorna om hemslöjd och hemarbete ställdes i formulär 1.

² Elias Markstedt (2014) Representativitet och viktning. SOM-rapport 2014:20, SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Tabell 1 Gått på hemslöjdsmarknad/-utställning efter kön, ålder, utbildning, bostadsort, region och subjektiv klasstillhörighet, 2016 (procent)

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 mån	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	Summa	Antal
Totalt 2012	66	17	9	6	2	0	0	100	1 519
Totalt 2013	62	24	8	4	2	0	0	100	1 574
Totalt 2014	68	15	7	6	3	1	0	100	1 665
Totalt 2015	71	16	7	4	2	0	0	100	3 105
Totalt 2016	55	20	10	9	5	1	0	100	1 529
Kvinna	48	21	12	10	7	1	1	100	773
Man	63	19	8	7	3	0	0	100	754
16–19 år	75	19	4	2	0	0	0	100	53
20–29 år	66	14	8	8	3	1	0	100	173
30–39 år	50	25	12	8	4	1	0	100	179
40–49 år	55	25	9	6	4	1	0	100	227
50–59 år	58	21	7	9	5	0	0	100	285
60–69 år	49	20	11	11	7	1	1	100	288
70–79 år	52	16	14	9	7	1	1	100	268
80–85 år	66	9	5	13	7	0	0	100	55
Låg utbildning	62	13	10	10	3	2	0	100	230
Medellåg utbildning	61	21	9	6	3	0	0	100	445
Medelhög utbildning	55	22	8	7	7	1	0	100	333
Hög utbildning	48	21	12	11	6	1	1	100	498
Arbetarhem	57	18	10	8	5	1	1	100	564
Jordbrukarhem	(54)	(26)	(5)	(10)	(5)	(0)	(0)	100	42
Tjänstemannahem	53	21	10	10	5	1	0	100	543
Högre tj-mannahem	51	22	11	9	5	1	1	100	142
Företagarhem	56	19	9	9	6	1	0	100	126
Ren landsbygd	50	23	10	8	8	1	0	100	219
Mindre tätort	56	19	10	9	5	1	0	100	286
Stad eller större tätort	54	20	11	10	4	1	0	100	736
Sthlm, Gbg, Malmö	64	16	8	5	5	2	0	100	256
Stockholmsområdet	58	18	11	8	4	1	0	100	289
Östra mellansverige	53	21	10	11	3	2	0	100	279
Småland med öarna	48	22	14	11	4	0	1	100	130
Sydsverige	67	18	5	5	4	0	1	100	225
Västsverige	56	21	9	7	6	1	0	100	337
Norra mellansverige	51	13	16	10	9	1	0	100	125
Mellersta Norrland	43	24	6	19	8	0	0	100	63
Övre Norrland	45	28	11	10	6	0	0	100	79

Kommentar: Frågan lyder 'Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? - Gått på hemslöjdsmarknad/-utställning'. Svartaltemativ redovisas i tabellen. 29 personer lät bli att svara på delfrågan och 20 personer lät bli att svara på hela frågan, vilket motsvarar sammanlagt 3 procent. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga. Resultat i parentes bygger på svarstal under 50 personer.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2012–2016.

Tabell 2 Sysslat med handarbete/hantverk efter kön, ålder, utbildning, bostadsort, region och subjektiv klasstillhörighet, 2016 (procent)

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 mån	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	Summa	Antal
Totalt 2012	45	11	7	8	12	8	9	100	2 987
Totalt 2013	52	11	6	6	10	6	9	100	1 582
Totalt 2014	50	10	6	6	11	8	9	100	1 666
Totalt 2015	49	11	7	7	10	7	9	100	3 120
Totalt 2016	53	9	7	6	9	8	8	100	1 532
Kvinna	44	11	9	6	11	9	10	100	774
Man	61	8	5	6	8	6	6	100	755
16–19 år	58	17	9	6	6	4	0	100	53
20–29 år	53	10	7	6	10	7	7	100	176
30–39 år	52	11	9	9	8	5	6	100	180
40–49 år	53	10	10	6	6	9	6	100	228
50–59 år	52	11	7	7	12	6	5	100	286
60–69 år	50	10	7	6	10	7	10	100	288
70–79 år	52	5	4	4	9	13	13	100	264
80–85 år	55	4	4	4	11	13	9	100	56
Låg utbildning	54	7	3	5	8	10	13	100	229
Medellåg utbildning	58	10	6	6	8	8	4	100	450
Medelhög utbildning	54	10	9	5	9	6	7	100	335
Hög utbildning	47	10	8	7	12	7	9	100	497
Arbetarhem	52	10	7	7	9	7	8	100	563
Jordbrukarhem	(44)	(9)	(7)	(5)	(5)	(14)	(16)	100	43
Tjänstemannahem	53	9	7	6	11	8	6	100	549
Högre tj-mannahem	50	11	9	6	12	6	6	100	141
Företagarhem	57	9	4	1	9	10	10	100	126
Ren landsbygd	46	11	7	5	9	11	11	100	218
Mindre tätort	52	9	7	5	8	11	8	100	288
Stad eller större tätort	53	10	7	7	10	6	7	100	737
Sthlm, Gbg, Malmö	57	9	9	4	9	5	7	100	257
Stockholmsområdet	52	8	8	8	11	7	6	100	293
Östra mellansverige	55	8	7	8	9	7	6	100	281
Småland med öarna	48	15	5	5	8	7	12	100	130
Sydsverige	57	11	5	4	9	8	6	100	224
Västsverige	53	8	8	4	10	8	9	100	336
Norra mellansverige	47	11	10	4	8	12	8	100	125
Mellersta Norrland	43	10	3	8	10	13	13	100	63
Övre Norrland	49	13	9	9	8	3	9	100	78

Kommentar: Frågan lyder 'Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? - Sysslat med handarbete/hantverk'. Svartalalternativen redovisas i tabellen. 28 personer lät bli att svara på delfrågan och 20 personer lät bli att svara på hela frågan, det motsvarar sammanlagt 3 procent. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga. Resultat i parentes bygger på svarstal under 50 personer.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2012–2016.

Tabell 3 Intresse för hemslöjd/handarbete i allmänhet, 2012–2016 (procent)

	Inte alls intresserad		Inte särskilt intresserad			Ganska intresserad		Mycket intresserad			Summa	Antal	
2016	12		30			33			25		100	1 554	
2015	22		37			30			11		100	1 519	
2014	22		36			31			11		100	1 679	
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
2013	20	12	11	10	8	12	6	5	7	3	6	100	1 591
2012	23	12	12	9	7	12	6	6	5	3	5	100	1 528

Kommentar: Frågan lyder 'Hur intresserad är du i allmänhet av: - hemslöjd/handarbete'. För 2012 och 2013 gäller att skalan går från 0 till 10. Skalan är numerisk med verbaliserade ändpunkter där 0 har etiketten 'Inte alls intresserad' och 10 har etiketten 'Mycket intresserad'. 2014 var svarsskalan fyrgradig och samtliga svarsalternativ är redovisade. 27 personer lät bli att svara på hela frågan 2016, det motsvarar sammanlagt ca 1,70 procent. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2012–2016

Tabell 4 Intresse för hemslöjd/handarbete efter kön, ålder, utbildning, bostadsort, region och subjektiv klasstillhörighet, 2016 (procent)

	Mycket intresserad	Ganska intresserad	Inte särskilt intresserad	Inte alls intresserad	Summa	Antal
Totalt	12	30	33	25	100	1 554
Kvinna	18	36	30	16	100	785
Man	6	24	36	34	100	765
16–19 år	6	24	35	35	100	54
20–29 år	12	31	29	28	100	176
30–39 år	10	33	34	23	100	183
40–49 år	13	23	35	29	100	231
50–59 år	8	29	38	25	100	287
60–69 år	13	36	28	23	100	290
70–79 år	18	30	33	19	100	272
80–85 år	15	28	35	22	100	60
Låg utbildning	15	27	32	26	100	238
Medellåg utbildning	9	31	35	25	100	454
Medelhög utbildning	11	34	29	26	100	337
Hög utbildning	14	28	35	23	100	498
Arbetsmarknad	11	32	34	23	100	572
Jordbruk	(16)	(37)	(33)	(14)	100	43
Tjänstemannahem	12	30	33	25	100	553
Högre tj-mannahem	12	26	38	24	100	141
Företagarhem	13	19	34	34	100	127
Ren landsbygd	17	30	31	22	100	218
Mindre tätort	10	31	35	24	100	289
Stad eller större tätort	12	30	34	24	100	751
Sthlm, Gbg, Malmö	10	31	30	29	100	261
Stockholmsområdet	9	34	34	23	100	296
Östra mellansverige	13	29	33	25	100	286
Småland med öarna	13	31	27	29	100	134
Sydsverige	8	28	31	33	100	225
Västsverige	15	30	33	22	100	341
Norra mellansverige	14	26	38	22	100	127
Mellersta Norrland	16	36	29	19	100	64
Övre Norrland	14	24	42	20	100	79

Kommentar: Frågan lyder 'Hur intresserad är du i allmänhet av hemslöjd/handarbete'. Skalan går från 0 till 10. Skalan är numerisk med verbaliserade ändpunkter där 0 har etiketten 'Inte alls intresserad' och 10 har etiketten 'Mycket intresserad'. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga. Resultat inom parentes bygger på svarstal under 50 personer.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2016.

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför årligen nationella och lokala frågeundersökningar och anordnar seminarier på temat Samhälle, Opinion och Medier.

SOM-institutet | Seminariegatan 1B | Box 710, 405 30 Göteborg
031 786 3300 | info@som.gu.se | www.som.gu.se

